

31.5.2004

675/4/02

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Matti Vartia

PUHELIMEN KÄYTTÖ KOTIETSINNÄN AIKANA

1

KANTELU

Aviopuolisot A ja B arvostelivat 8.3. ja 3.5.2002 päivätyissä kirjeissä Eteläisen tullipiirin virkamiesten menettelyä pakkokeinojen käyttöön liittyvissä asioissa. - - -
Kantelun mukaan A:lle ei myöskään kotietsinnän aikana annettu lupaa soittaa puhelimella B:lle. - - -

- - -

3

RATKAISU

- - -

3.3

Puhelimen käytön estäminen kotietsinnän aikana

Selvityksissä on myönnetty, että A:n ei annettu soittaa B:lle ennen kotietsinnän päättymistä. Selvityksissä menettelyä on perusteltu kotietsinnän turvaamisella sekä sillä, että kotietsintätilanteissa ei yleensä muutenkaan annetta soittaa puheluita.

Selvityksestä tai asiakirjoista ei ilmene, että kotietsinnän yhteydessä A:han olisi kohdistettu sellaisia muita pakkokeinoja, jotka olisivat oikeuttaneet rajoittamaan hänen oikeuttaan soittaa puhelimella. Asiassa on siten kyse siitä, mahdollistivatko kotietsintää koskevat säännökset puhelimen käytön kieltämisen.

PKL 5 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan sille, jonka luona kotietsintä pidetään, tai hänen poissa ollessaan jollekin hänen talonväkeensä kuuluvalla paikalla olevalle on annettava tilaisuus olla etsinnässä saapuvilla ja kutsua siihen todistaja, jollei se viivytä toimitusta.

Kotietsinnässä saapuvilla olevan paikan haltijan toimintaa rajoittaa siten säännös, jonka mukaan saapuvilla olo voidaan estää, jos se viivyttää toimitusta. Tällä perusteella on nähdäkseni mahdollista rajoittaa myös puhelimen käyttöä etsinnän aikana. Mielestäni tapauksessa ei ole kuitenkaan ilmennyt sellaisia seikkoja, joiden perusteella puhelimella soittamisen olisi voitu katsoa

viivästyttävän toimitusta sillä tavoin, että menettelyä voitaisiin perustella kyseisellä seikalla.

Selvityksissä ei ole muutenkaan vedottu siihen, että puhelimen käyttö olisi viivyttyä etsintää. Selvityksissä menettelyä on perusteltu pelkästään kotietsinnän turvaamisella ja yleisellä käytännöllä. Selvityksistä ei tarkemmin ilmene, millä tavalla puhelimen käytön salliminen olisi vaarantanut etsinnän toimittamista. Pidän sinänsä mahdollisena, että kotietsinnässä jossakin tilanteessa voi tutkinnan turvaamiseksi olla peruste rajoittaa läsnä olevan vapautta puhelimenkäyttöön. Tällöin tilannetta on arvioitava vapautteen kohdistuvin pakkokeinoja koskevien säännösten nojalla. Kantelun mukaan soittamisen kieltämistä olisi kuitenkin perusteltu sillä, että B on mahdollisesti suurikokoinen.

On tietysti mahdollista, että paikanhaltija tai hänen kutsumansa todistaja käyttäytyvät niin, että kotietsintä käy mahdottomaksi tai sen tarkoitus olennaisesti vaarantuu. Näin vakava kotietsinnän vaikeuttaminen merkinnee yleensä etsinnän sellaista viivästyistä, että asiaa voidaan arvioida PKL 5 luvun 2 momentin mukaan tai tilanteeseen voidaan reagoida esimerkiksi RL 16 luvun 3 §:n nojalla. Tällöin käsitykseni mukaan on mahdollista, ettei heidän sallita olla läsnä kotietsinnässä. Näin ei mielestäni kuitenkaan voida ilman lain nimenomaista tukea menetellä pelkän etukäteisarvion varassa vaan on edellytettävä jo tapahtunutta konkreettista ja olennaista häiriötä, jota ei voida muulla tavoin (esim. vartioinnilla) estää. Kotietsinnän turvaamisella ei selvityksessä kerrotuilla perusteilla ole siten voitu perustella puhelimen käytön kieltämistä.

Todettakoon vielä, että tapauksessa soittopyyntö kohdistui henkilöön, joka itse asui kotietsinnän kohteena olevassa huoneistossa. Mikäli hän olisi ollut kotonaan kyseisenä aikana, hänellä olisi ollut oikeus olla läsnä etsinnässä. Totean lisäksi, että PKL 5 luvun 4 §:n mukaan sille, jonka luona kotietsintä pidetään, on annettu mahdollisuus olla läsnä kotietsinnässä, jollei se viivytä toimitusta. Tästäkin näkökulmasta olisi lähtökohtaisesti ollut perusteltua, että A:ta ei olisi estetty olemasta puhelinyhteydessä B:hen.

Edellä olevan perusteella katson, ettei asiassa ole esitetty laillista perustetta sille, että A:ta on estetty soittamasta puhelimella B:lle kotietsinnän aikana.

- - -

4. TOIMENPITEET

Saatan kohdassa 3.3. esittämäni käsityksen menettelyn virheellisyydestä puhelimen käytön kieltämisessä Tullihallituksen ja Eteläisen tullipiirin tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

- - -